

Kirchplatz, Gebet, Lied der Buchenländer, Dunkle Stunde, Standpunkt, Dreborgel, In fremder Landschaft, Zrinski, D.P. und eines titellosen Vortragsgedichtes (unter „9.1 Lyrik zwischen Selbstgespräch, Tarnung und Konformität“) sowie der fünf Erzählungen *Der Kreisel, Das Opfer, Der schlechte Schütze, Partisanengesindel, Herschkowicz oder die Zigarette* und des Fragmentes *Der Waffenrock. Ein Roman in unseren Tagen*, unter „9.2 Erzählungen und journalistische Texte“.

Der größtenteils in Tabellenform angelegte Anhang bietet ein „Verzeichnis der Textproduktionen von den Anfängen bis zur Umsiedlung“ (Prosatexte, lyrische Texte, dramatische Texte, journalistisch-feuilletonistische Veröffentlichungen und Übersetzungen), eine Liste der „Erwähnungen Drozdowskis in der Czernowitzer Presse“, eine Übersicht über das Wirken von „Drozdowski in den *Kammerspielen* und in der Theatergemeinschaft *Voe bună*“ und ein „Verzeichnis der Textproduktion von der Umsiedlung bis Anfang 1945“ (Lyrik aus der Sammlung *Traum und Träne*, weitere lyrische Texte, Kurzgeschichten und Erzählungen, journalistische Texte, Veröffentlichungen von Lyrik- und Prosaübersetzungen, Veröffentlichungen über Georg Drozdowski und Veröffentlichungen im Radio). Außerdem enthält der Anhang eine ebenfalls tabellarische Übersicht über die „Wichtige[n] Publikationen deutschsprachiger Literatur aus der Bukowina“, die oben erwähnte Dissertationsbibliografie und achtunddreißig „Abbildungen und Transkriptionen schriftlicher Dokumente“.

Es ist unsere Überzeugung, dass Günther F. Guggenberger auf eine hervorragende Leistung zurückblicken kann. Sein einem leider zu wenig bekannten – und in Rumänien immer noch so gut wie unbekanntem – Autor gewidmetes Buch dürfte allen willkommen sein, die sich für das literarische Leben der zwischenkriegszeitlichen Bukowina interessieren. In der Tat: „Während bisher erschienene Aufsätze zu Georg Drozdowski sein Werk nur ausschnittsweise beleuchten, strebt der vorliegende Band nach einer Gesamtschau der Zeit von den Anfängen bis zum Jahr 1945. Ausgehend von verschiedenen theoretischen Ansätzen und auf Basis zahlreicher bisher weitgehend unbekannter literarischer Texte, privater Dokumente, Fotografien und Behördendokumente wird der Blick auf die Positionen Drozdowskis im Königreich Rumänien geschärft und erstmals auch seine Rolle im Deutschen Reich beschrieben.“

IOANA ROSTOȘ

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

**Sorin Paliga, *Introducere în studiul comparativ al limbilor slave*,
București, Editura Universității din București, 2012, 418 p.**

Acest volum, publicat de Sorin Paliga la Editura Universității din București în anul 2012, reprezintă cel mai important și complet studiu de slavistică apărut până acum în bibliografia românească de specialitate.

Autorul acestui volum este profesor de limba și literatura cehă la Universitatea din București, în cadrul Departamentului de Filologie Rusă și Slavă. A publicat numeroase lucrări despre relațiile slavo-române, precum și despre relațiile dintre limbile slave și alte limbi indo-europene și ne-indo-europene în spațiul european. Pe lângă activitatea sa de profesor este, de asemenea, traducător și cercetător al istoriei culturilor și civilizațiilor

Această lucrare apare din nevoia unei introduceri în studiul comparativ al limbilor slave și este justificată de faptul că ultimele lucrări dedicate domeniului indo-european, în general, au apărut în România în urmă cu câteva decenii, aceste lucrări fiind deja de mult epuizate și greu accesibile. Totodată, după afirmația autorului, aceasta se vrea a fi o lucrare care să corespundă programei de studii a departamentului de filologie slavă a Universității din București și a altor instituții similare din țară.

Introducere în studiul comparativ al limbilor slave cuprinde patru capitole care se pot citi și ca patru lucrări de sine stătătoare: Capitolul I *Indo-europenii. Locul slavilor în spațiul etno-cultural european*;

Capitolul II *Clasificarea limbilor slave*; Capitolul III *Fonetica și lexicul limbilor slave* și Capitolul IV *Relațiile româno-slave*.

Limbile slave nu sunt prezentate izolat, ci sunt plasate în macrocontextul indo-european insistându-se atât pe locul de formare a „patriei străvechi” a slavilor, cât și pe clasificarea acestor limbi.

Susținând ideea că în ultimele decenii se conturează tot mai multe ipoteze care postulează înrudirea străveche dintre limbile indo-europene, uralice și altaice, în primul capitol Sorin Paliga realizează o analiză a genezei limbilor indo-europene în raport cu alte limbi din arealul nord-pontic-Urali-Marea Nordului. După părerea sa „slavii erau, alături de baltici – cu care formaseră, până la un anumit moment al istoriei, o comunitate etno-lingvistică mai mare – înrudiți cu vechii indieni și cu persanii. Fără mare dubiu, într-o formă sau alta, indiferent de detalii și de coordonatele spațio-temporale, slavii reflectă continuitatea unor grupuri etnice relativ disparate, fără un anumit contur arheologic, reprezentând comunități umane de la nord de arealul daco-get, localizabili undeva la nord de Bucovina de azi” (p. 21) iar limbile slave sunt „în lumina ultimelor cercetări, rezultatul unei amalgamări de vorbitori a unor idiomuri indo-europene de tip *satem*, respectiv fondului (ori stratului) balto-slav i se adaugă elemente iranice și traco-dace tardive, probabil carpice, dar și elemente germanice și ugro-finice” (p. xv).

În capitolul destinat clasificării limbilor slave, Sorin Paliga realizează o analiză comparativă a limbilor slave la nivel fonetic, lexical și gramatical, insistând totodată și pe limbi slave despre care alte lucrări de slavistică ne aduc informații puține sau chiar deloc. Astfel, în acest capitol, printre celelalte limbi slave, regăsim discutate și limbile: slava molisană, soraba inferioară, soraba superioară, cașuba și polaba. De asemenea, este adusă în discuție și limba cehă colocvială. Analiza propusă de autor nu se referă doar la identificarea elementelor comune, ci se încearcă și o identificare a deosebirilor, ceea ce face ca limbile slave să fie privite atât în ansamblu, cât și individual.

Pentru istoria limbii și culturii române, studierea limbilor slave este o necesitate, deoarece primul popor romanic pe care l-au întâlnit slavii au fost românii, iar cele mai vechi și mai îndelungate relații lingvistice și culturale le-au avut (proto)românii cu strămoșii slavi ai bulgarilor. Cu alte limbi româna a avut relații mai târzii, adesea ocazionale, motiv pentru care Sorin Paliga începe analiza limbilor slave cu limbile slave de sud.

Capitolul al III-lea tratează fonetica și lexicul limbilor slave și totodată încearcă să răspundă la 10 întrebări fundamentale privind lexicul slav, întrebări care se referă la istoria veche a slavilor și a limbilor vorbite de aceștia. Printre cele 10 probleme de bază ale cercetării etimologice și istorice privind limbile slave amintim: originea etnonimului *Slaveni*, *Sklavenoiși* legătura acestuia cu formele arabe *Saq̣lab* „slav; sclav blond”; albanez *Shqipe* „albanez”, rom. *șchiau*, pl. *șchei* „slav, pl. slavi”, și it. *ciaio*; ce este fondul balto-slav și cum poate fi identificat și analizat; rolul fondului vest-iranic în conturarea lexicului slav vechi; rolul fondului nord-tracic în conturarea profilului slavei comune; locul și rolul fondului germanic, mai ales gotic, în lexicul slav vechi; datarea celor mai vechi influențe slave asupra limbii române. Dezbătând toate aceste probleme, Sorin Paliga ajunge la concluzia că structura fonetică a limbilor slave este apropiată de limbile baltice cu care formează grupul balto-slav și celelalte limbi *satem*: sanskrita, persana și alte idiomuri din familia indo-iranică: hindi, bengali, ossetina, iar lexicul prezintă forme apropiate de limbile baltice, iranice, germanice și chiar tracice.

Mai mult, această lucrare cuprinde și un capitol dedicat relațiilor româno-slave, unde sunt dezbătute problemele celor mai vechi împrumuturi slave din limba română, slavismele limbii române și interferențele lingvistice în mileniul I datorate relațiilor dintre români, slavi și albanezi. Concluzia la care ajunge Sorin Paliga în acest ultim capitol este aceea că influența slavă asupra limbii române poate fi analizată abia începând cu secolul al XII-lea sau chiar de la începutul secolului al XIII-lea. Pentru a demonstra acest fapt autorul folosește date istorice, arheologice și culturale, făcând totodată apel și la glottocronologie.

Concluzionând, cercetătorul afirmă că „glottogeneza slavă ne apare astăzi ca un fenomen de sinteză, databil pe la jumătatea mileniului I, început nu cu mult timp înainte, în care intră elemente balto-slave, iranice și nord-tracice, probabil carpice, posibil și de alte origini nord-dunărene. Aceastora li se adaugă elemente germanice, ugro-finice și după sec.VI vechi românești” (p. 381).

Privită ca un întreg, această lucrare lămurește multe idei, păreri și opinii în legătură cu formarea poporului slav, a limbii acestuia; urmând ca mai apoi să ne ofere o analiză comparativă a limbilor slave, dar și o privire asupra relațiilor româno-slave. Deși această lucrare este considerată de autor o introducere în studiul comparativ al limbilor slave, ea este după părerea noastră mai mult decât atât, și anume este cel mai bun studiu de slavistică apărut până în prezent în lingvistica românească.

Maria HABUR

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

**Adrian Dinu Rachieru, *Polemici de tranziție*,
Editura Tibiscus-Uzdin, Serbia, 2016, 180 p.**

Ceea ce-și propune Adrian Dinu Rachieru în recentul său volum, intitulat (destul de comercial) *Polemici de tranziție*, se înscrie într-o tendință în vogă în critica literară actuală, de revizuire a valorilor literaturii postbelice, însă dintr-o perspectivă care, deși include esteticul, nu se limitează la acesta, sau, ca să-l citez pe autor, îl „fagocitează”. Miza actului său critic, devoalată într-un *Argument*, e de a repune în circulație o serie de scriitori „datați”/„expirați”, care, consideră autorul, din motive conjuncturale (politice, morale sau pur umorale), extra-estetice în orice caz, nu mai stârnesc astăzi „entuziasmul criticii tinere”. Autoincluzându-se în „noul val” al criticii literare, care ar propune „un nou cod de lectură” ce împacă „esteticul cu ideologicul”, Adrian Dinu Rachieru avansează un tip de demers critic interogativ, cvasi-cartezian, ce caută să atingă o privire cât mai obiectivă asupra valorii estetice și morale a scriitorilor investigați prin lămurirea contextului biobibliografic și, în al doilea rând, printr-o critică a criticii, respectiv a pertinentei unor judecăți axiologice consacrate. Ar fi vorba deci de o lectură, în viziunea autorului, „inevitabil compilativă”, care pornește de la premisa că sinuozitățile receptării literare (climatul politic, schimbarea de gust și de standarde estetice, „canibalismul literar” etc.) pot fi explicate mai bine urmărind interpretările succesive ale creației.

Scriitorii aduși în lumină în aceste studii sunt, desigur, nume de rezonanță ale culturii (literare) române: M. Sadoveanu, G. Călinescu, M. Beniuc, N. Labiș, I. Miloș, C. Noica, A. Marino, Șt. Aug. Doinaș, E. Barbu, N. Stănescu, M. Sorescu, P. Goma și A. Păunescu, majoritatea nebeneficiind, în opinia autorului, de o receptare adecvată la ora actuală din cauza unor factori de obicei extraestetici, cum ar fi compromisiunile morale cu puterea comunistă sau, invers, o excesivă intransigență percepută ca superbie. Firește, obiecțiile morale sunt de regulă justificate, conde autorul, trecând în revistă principalele argumente ale vocilor critice: Sadoveanu, de pildă, e lamentabil în *Mitrea Cocor*, emblemă a „cameleonismului” său moral, Călinescu e la rândul lui penibil în sforțările-i disperate de a se plia „dezideratelor” pentru a intra în grațiile noii puteri, Noica are și el „geniul lingușelii”, devenind după detenție un „cântăreț al regimului”, Doinaș a fost, se pare, un informator al Securității, în pofida recititudinii lui morale afișate, Barbu e un „procopian”, adevărat „geniu rău” în contextul aceluiași regim, Păunescu e un „histrion mediatic” însetat de putere etc. Justifică însă, oare, aceste metehne ale oamenilor desconsiderarea valorii creației? Răspunsul, de bun simț, în fond, nu poate fi decât negativ, iar criticul îl formulează explicit: chiar și în cazul unor figuri aproape unanim detestate azi, precum M. Beniuc sau E. Barbu, el susține fără rezerve valoarea operei (evident, a celei necontaminate de ideologie), încrezător că aceasta va fi până la urmă reconsiderată de o posteritate neutră. Pe de altă parte, resorturile receptării inadecvate a unor scriitori singulari în spațiul balcanico-mioritic, precum A. Marino sau P. Goma, sunt puse pe seama unei lamentabile incapacități funciare de aderență la modelul etic propus de aceștia. Totuși, argumentele de ordin estetic în sprijinul acestor reevaluări fie lipsesc, fie sunt insuficiente, considerate a fi subînțelese prin forța tradiției, însă dacă în general se poate miza pe aceasta în cazul numelor consacrate, în alte cazuri, cum ar fi cel al lui Beniuc sau cel al lui Goma, întrucât lipsește